

SAKMUNKÁSTANULÓK VETÉLKEDŐJE. A 600. számú és a 624. számú szakmunkásképző tanulói számára november 7. tiszteletére szellemivételkedő-sorozatát írtak ki az intézmények kulturális felelősei. A Nagy Október című könyv és a Szovjetunió idej évfolyamának cikksorozata szolgáltatta az alapot a versenyhez. Először egy tizenkét oldalas rejtvényfüzetet kellett kitölteni, ez háromhetes könyvtári munkát igényelt. A 624. számú 11 ötfős csapattal, a 600. számú intézet 35 csapattal indult, végül 12 csapat vívta tegnap délután a döntőt. A nagyszabású vetélkedősorozat szellemi atyja Rozmann Sándor, szervezője Szőke Katalin volt. Képünkön a jó hangulatú döntő egyik csapata, a „Matruszka” nevű látható. (A felvételt Nagy László készítette.)

Új film

Színes, szinkronizált, kétrészes szovjet film. Írta: Nana Kveszelava és Tengiz Abuladze. Fényképezte: Mihail Agronovics. Zene: Nana Dzsalenyidze. Rendezte: Tengiz Abuladze. Főbb szereplők: Avtangiyl Maharadze, Zejnab Bocvadze, Merab Ninidze, Ija Ninidze, Ketyevan Abuladze.

Vannak egészen különleges, nagy ünnepek. A *Vezeklés* bemutatása is az. Ez a sugárzó szépségű alkotás, amelyről csak a megrendült csodálat hangján lehet írni, azt hiszem, korszakos jelentőségű is: kivételes, nagy pillanata nemcsak az évszázad művészetének, vagyis a mozgóképi kultúrának, hanem legújabb kori történelmünknek, a politika történetéből a művészetre visszaható eseményeknek is.

A Cannes-i bemutató óriási sikere után már az egész világ számára nyilvánvalóvá lett, hogy olyan, a morális megújulás igazi lázában égő filmművészet nagy alkotásáról van szó *Tengiz Abuladze* remekművének esetében, amely a *Gorbacsov*-korszak reményeinek egyszerre legművészebb, legizgalmasabb és leglátványosabb kulturális vetülete. Hogy a *Vezeklés* kapcsán még ennél a szenzációs ténynél is sokkal többről van szó, most, a vetítés után lehet látni igazán. Mert lélegzetelállító szabadságvágy, a tévében látott *Abuladze*-sorozat filmjei után különösen döbbenetes eredetiségű formanyelvi, stílusi, szerkezeti tökély — no meg olyan elsodró erejű, vasakarátú morális szenvedély uralkodik itt fölöttünk, aminek hihetetlenül felkavaró, gyakran a legszebb értelemben sokkoló, nagyszerű hatása alól nagyon nehéz, szinte lehetetlen megszabadulni.

Mélysegen mély, tiszta tragikum. Óriási ötletgazdagság, félelmetes atmoszférateremtő képesség. Könynyed, tökéletesen találó funkcionális rendeltetésű humor. Mértani pontosságú, nagyszabású építkezés. Történelmi mementó. Leszámolás. A totalitás a maga művészi megjelenésében. Szent Pál apostolnak a rómaiakhoz írott levelének mondata, hogy „bűn volt a világon azelőtt is, hogy a törvény adatott, de a bűn, ha nincs törvény, nem számít bűnnek”. Vagyis: a „törvénytelen ségeknek” nevezett esztelen büntöztetés számunkérése a Legfőbb Törvény: az emberi erkölcs, méltóság és a szabadsághoz való jog szent nevében. És *Ady*, majd *Németh László*

híres, szintúgy számonkérő mondata, hogy „hiszen még a Templomot sem építettük föl”. A tisztesség, a tiszta erkölcs, az érvényesülő tehetséggel azonos jóság, az ember földi életéhez méltó létezés templomát.

Ez, vagyis a fentiek: mind-mind a *Vezeklés*. És még ezeknél is nagyon sokkal több. Varlam Aravidze, akinek figurájában oly könnyű felismerni *Sztálint*, *Hitlert*, *Mussolinit* éppúgy, mint a rettegett titkosrendőrökön *Berija* cvikkerét, a Duce majomkodását, a Führer bajszát, és a tömött-bajszú grúz cserzővargafi atyáskodó gesztusait — egy szeniális mű főszereplőjének szintúgy szeniális alakításában — egyetemleges jelkép és egyben konkrét huszadik századi modell. Aldozatai, a szibériai táborok és Auschwitz páriái, a Krisztusként megfeszített művészet és a nyomorultak százezrei, akik a *Vezeklés*ben eltűnt szeretteiknek a messiás táborokból érkező életjeleit — vasúti sínekre kirakott farönkök tömegén — keresgélnek kétségbeesetten, a filmtörténet legmegragadóbb jeleneteinek egyikében.

Az a szerkezeti keret, amelybe *Abuladze* filmjét helyezi: olyan, mint egy hármass sugárzású glória: kerete, az „első kör”, a Varlamról elnevezett utcában játszódó nyitó- és zárókép, utóbbi a templomot kereső öregasszony fenséges zárómondatával: „Ugyan mit ér az út, ha nem a templomhoz vezet?” Igen: mit ér a közösségi lét, az ember hivatása ezen a Földön, ha nem a Templomhoz — a Tisztasághoz, az Erkölshöz — vezet, őrlőngő tömeggyilkosok, notórius hazudozók, embertelen rendőrállamok szorításából is? Az első, kopár és hétköznapi sík ez, ahol a templomok édességekből készülnek, kicsiben — majszolásra. A „második kör” már a tett mezeje: ezen a síkon a világméretű gonosztevőt, a zsarnokot holtában sem nyugodni hagyó, vagyis Varlamot sirjából örökre kiánsni akaró Ketyevan Baratyeli történetének, azaz kísérleteinek és bírósági tárgyalásának, egyben a bűnöket elkenni akaró diktátorutódok világának könyörtelen analízise. Utóbbiak reprezentánsa, azaz Varlam fia mellett az unoka, a mindenkorri unokák tragikus sorsát is fölmutatva. És végezetül a legelső kör, maga a megidéztet iszonyat, a terror őrlőngése, a rémuralom, pengeéles metszetben. És ebben a hármass sugárzásban egy egész nép iszonyú gyötrelmének, kollektív tu-

dataltitjának fölszakításából előbomló, katartikus vízióözn. Amelynek jelkép-rendszere kristálytisztá, amelyben a katonák öltözetek középkori (lásd: inkvizíció), miközben Varlam harmincas évekből autón jár, a vallató vőlegényöltönyben, zongora mellett parádéz, az igazságistennőt, a bekötött szemű Justitiát vezetgetvén; stilizáció és vaskos, szinte naturális realizmus, játékoság és szív-szorító, áradó drámaiság és tragikum. Könnyen lehet, ilyen filmet az életben csak egyszer készíthet el egy ember. De mi, nézők — talán még több illet is láthatunk, ha kegyes lesz hozzánk a sors.

A farönkökre írt üzenetek pedig, lám, célba értek. A legelső, a legnagyobb mindenestre itt van. Ezért most az ünnep. Tengiz Abuladze örökre kiánsa sirjából Varlamot, az utódok, láthatuk, gyónni ugyan még Varlamhoz, „magához a Sátánhoz” járnak, a zsarnok unokája, vagyis a jövőnd, most az egyszer ugyan még meghal, de már lát és cselekedni készül. Hátha mégiscsak megépül az a Templom is.

Domonkos László

Zenei Naptár

A Budapesti Vonósok vendégszereplése

A szegedi kamarazenei napok Tisza Szállóban rendezett nyitókonzertjén az 1977. óta működő Budapesti Vonósok (művészeti vezető: *Botvay Károly*) léptek fel. Emlékeztetem szerint városunkban még nem szerepeltek, bemutatkozásuk tehát most történt meg. A javasolt fiatalokból álló társulat intelligens, kulturált, s izléses stílusban muzikál. A kamarazenei igényelte fegyelem és összpontosító figyelem sem hiányzik játékaikból. A zenei folyamatok lendületes, primer irányítása is biztosítva van a koncertmester részéről. Tónusuk lekeresített, telten zengő, s a szólamtömbök is egységesek. Mégis hiányérzet lappang bennem.

Egy profi muzsikusoktól elvárható jó színvonal a starthoz való lendületet, v. mégjobban a szárnyaláshoz való lehetőséget biztosítja. Am, ha e feltételek birtokában mégsem születnek meg az előbbiek, azaz nem formázódik ki az együttes egység, stílusuk személyes varázsa, zenei mondanivalójuk, gondolataik megkülönböztethető egységisége, akkor valójában nem gyakorol jóval nagyobb hatást a hallgatóra, mint egy műgondal megfestett szép, üres szemgödör maszk.

Műsorukat egy Haydn-kortárs, azaz Gassmann c-moll divertimentójával indították. Szándékuk nyilván-

valóan tisztelendő, mert egy névtelen szerzőt is mernek megismertetésre méltónak itélni. Am a kompozíció annak ellenére, hogy kellemes, egy a sok olyan klasszikus mű közül, amelyen tucatjával születhetett a XVIII. században. Több nyomot nem hagy bennem sem a mű, sem az interpretáció, mint a tőbbé lódtott kavics okozta hullámgűrűk a sima viztükrön.

Mozart Esz-dúr szimfóniája (K. 16.) a korai szimfóniák közül is az első, ám a szenialitás csalahatlan jellemeivel, mely esztétikus, stílusos előadásban hangzott el. Habár a lassú tétel szimultán triola-duola (páratlan, s páros) lüktetése nem volt megnyugtatóan szinkronban. Összjátékuk egységén itt esett némi folt.

Mendelssohn c-moll vonósszimfóniájának előadása

volt a legvonzóbb. A klasszikus ideák, romantikus lelkületben. Szépséges, tiszta, megkapó muzsika. Mint ha e mű megszólaltatásában érezték volna legjobbnak magukat az előadók. Színes karakterválasztékuk s virtuozitásuk az Allegro vivace tételben különösen imponáló volt, de a Scherzóban nem kevésbé.

Új bemutatóként *Bozay Attila* Improvizáció III., op. 30/c. című művét hallottuk. A darab semmivel sem több mint amit a cím ígér. Egyszeri hallásra sem szervező erő, sem kompozíciós feszültség nem érződött belőle, sem a mondanivaló karakteres volta. A szerző szolisztikus közreműködésével csupán a preparált zongora ki-nálta érdekes színhátások egymásutánján merenghetünk.

Berényi Bogáta

Magyar—csehszlovák megállapodás

Csehszlovákiából többek között bútort, méterárut, cipőt, férfikonfekciót és háztartási kisgépeket hozunk be, hazánk cserébe koncertet, műbőr divatárut, kozmetikai cikkeket szállít. A

közvetlen áruházi kapcsolatok bővítésére is számítani lehet. Jövőre több mint 80 nemzeti bemutató tartanak mindkét országban.

1987-hez képest jövőre mintegy 15 százalékkal növekszik a forgalom.

Debrecenbe kéne menni...

Az elmúlt hónap végén Debrecenben rendezte meg a TIT, a KLTE és az MSZMP megyei oktatási igazgatósága a II. finnugor tudományos konferenciát. Ez az összejövetel egyik állomása annak az útnak, mely az 1990-ben ugyanitt megrendezendő VII. nemzetközi finnugor kongresszushoz vezet. Az előadások az uralisztika tágabb értelmezése alapján — nyelvészet, őstörténet, néprajz, zene, művelődéstörténet, összehasonlító irodalomkutatás — tematikusan szerveződtek.

Az őshaza elhelyezése anyagot. Az alapnyelvi kuszempontjából szenzációs utatásokat segítheti az elkészült Uráli etimológiai szövegkérdőjelezi az eddigi finnugor szállásterület finnugor mivoltát igazoló lelet-

dása is. A néprajz és a mitológia ismertetések kitértek a nehézségekre is: nem, vagy nehezen értjük az ázsiai nemzeti társadalom hitéletének fogalmait, ornamentikájának jelképeit. Jelentős eredményeket hozott az obi-ugor népek kultúrájának kutatása: az életmód, a műfajelmélet, a zene és a stilsztika területén.

Az utolsó témakörben a tudományág átfogó kérdései szerepeltek. Félő, hogy a latin és cirill betűs írásbeliség miatt kettészakadhat a tudományos szakirodalom. Szükség lenne egy magyar nyelvű tudománytörténeti összefoglalásra. Hiányzik a kor szintjének megfelelő szintézisek. Szó esett az összehasonlító történettudomány segédtudományként történő bekapcsolásáról is.

A finnugor nyelvészet távol áll a közérdeklődéstől. A finnugor nyelvű népekről már valamivel többet tudunk. Ha a tömegkommunikációs eszközök nagyobb lehetőséget biztosítanak, akkor még inkább kiegészülne a rokon nyelvű népekről való ismeretünk.

Árpás Károly

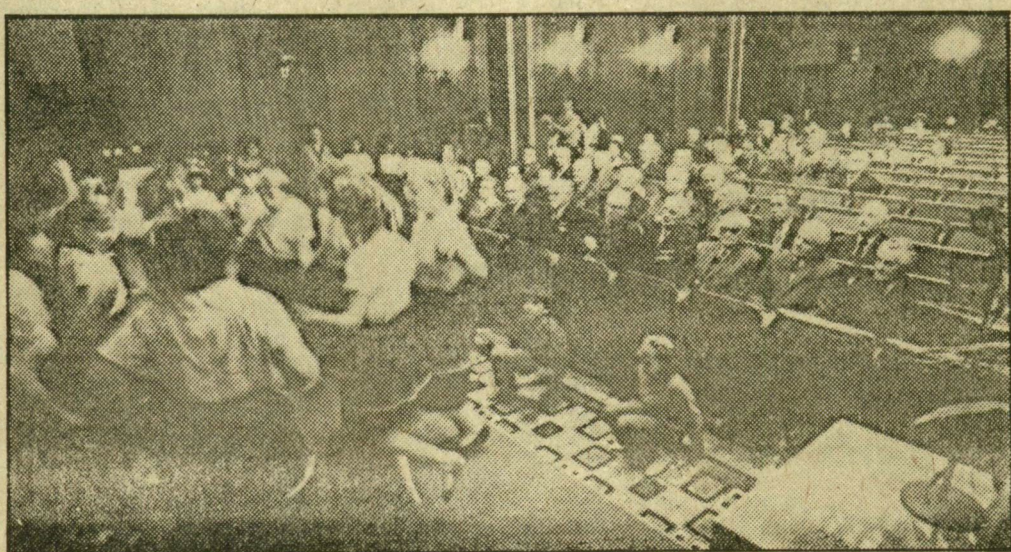
Veteránok köszöntése

Tegnap, szerdán délelőtt a Szeged városi pártbizottság székházában a nagy októberi szocialista forradalom tiszteletére rendezett ünnepségen régi és szép hagyományt folytatva, a Szocialista Hazáért Erdemrenddel kitüntetett veteránok találkoztak. A magyar és a szovjet himnusz elhangzása után a Makkosházi Általános Iskola 2022. számú Ortutay Gyuláról elnevezett úttörőcsapat tagjai a 70 évvel ezelőtti Oroszországban történt októberi eseménye-

ket idézték föl prózával, táncal, dallal.

A műsort követően *Oláh Miklós*, a városi pártbizottság titkára köszöntötte az ünnepségen megjelent idős kommunistákat. Beszédében megemlékezett 1917 világtörténelmi jelentőségéről. Arról a forradalomról, amely a szebbet, jobbat, a társadalmi haladást szolgálta, és eszméivel szolgálja ma is. Ezután a magyar és nemzetközi munkásmozgalm mai felelősségéről szölt. Arról a harcról, amely sem

korábban, sem most nem könnyű és konfliktusmentes. Amikor a Szocialista Hazáért Erdemrend kitüntetettjeinek megköszöntö az elmúlt évtizedekben végzett munkájukat, erőt, egészséget kívánva kérte őket, hogy erejükhöz mérten a társadalmi-gazdasági kibontakozás jelenlegi időszakában tapasztalataikkal továbbra is segítsék a nagy feladatok előtt álló pártot. A délelőtti ünnepség az Internacionálé hangjaival és az azt követő baráti beszélgetéssel zárult.

Irma, te édes

Alexander Breffort — Marguerite Monnot: *Irma, te édes* című zenés komédiájának bemutatója ma, csütörtökön este 7-kor lesz a Kis-színházban. A címszereplő: *Markovits Bori*, Nesztor: *Kovács Zsolt*. A többi szerepben láthatjuk: *Flórián Antalt*, *Kaszás Gézát*, *Varga Károlyt*, *Ragó Ivánt*, *Tarján Pétert*, *Herczeg Zsoltot*, *Jachinek Rudolfot*, *Szántó Lajost*, *Albert Gábort*, *Kalapos Józsefet*. Közreműködik a színház zenekara és a balettagyüttes tagjai (a koreográfiát *Ábrahám Anikó* és *Horváth Károly* készítette). *Varga Mátyás* tervezte a diszleket, *Ék Erzsébet* a jelmezeket. Rendező: *Korcsmáros György*.